

Извештај о скринингу

Србија

Поглавље 9 – Финансијске услуге

Датум одржавања састанака скрининга:

Експланаторни састанак: 21-22. јануар 2015. године

Билатерални састанак: 17 . март 2015. године

I. САДРЖАЈ ПОГЛАВЉА

Правне тековине о финансијским услугама обухватају правила за добијање одобрења, рад и надзор финансијских институција у области банкарства, осигурања, допунских пензија, инвестиционих услуга и тржишта хартија од вредности, као и у погледу инфраструктуре финансијског тржишта. Нови Европски систем финансијских супервизора (ЕСФС) ступио је на снагу у јануару 2011. године. Њега чини мрежа националних финансијских супервизора који раде заједно са три нова европска надзорна органа - Европска банкарска агенција (ЕБА), Европска агенција за тржишта и хартије од вредности (ESMA) и Европска агенција за надзор осигурања и пензијских фондова (EIOPA). Поред тога, основан је и Европски одбор за системски ризик (ESRB) да прати и процењује потенцијалне претње по финансијску стабилност које произлазе из макроекономских кретања и кретања унутар целокупног финансијског система.

У области **банака и финансијских конгломерата**, правне тековине утврђују захтеве за добијање одобрења, рад и пруденцијални надзор кредитних институција, као и захтеве у погледу обрачуна капитала кредитних институција и инвестиционих фирми. Директива о капиталним захтевима и Уредба о капиталним захтевима („*CRD IV*”), које преводe међународне стандарде Базел III у законодавство ЕУ, ступиле су на снагу 2014. године. Правне тековине у овом сектору такође утврђују правила која се односе на допунски надзор финансијских конгломерата и на започињање пословања, обављање делатности и пруденцијални надзор пословања институција електронског новца. Кредитне институције су обавезне да приступе званично признатом систему осигурања депозита, који мора предвидети заштиту у износу од 100.000 EUR по депоненту у року од 20 радних дана након што управни или правосудни органи утврде да депозити нису доступни. Правне тековине утврђују правила за годишње и консолидоване рачуне банака и других финансијских институција. Оне такође уређују узајамно признавање реорганизације и ликвидације кредитних институција на унутрашњем тржишту.

У области **осигурања и струковних пензија**, неколико директива утврђује правила која се односе на добијање одобрења, рад и надзор животног и неживотног осигурања и друштава за реосигурање. Правне тековине утврђују правила за допунски надзор осигуравајућих група. Постоје посебне одредбе за сектор неживотног осигурања за саосигурање, путно осигурање, осигурање кредита и осигурање правних трошкова. Правне тековине такође укључују пруденцијални регулаторни оквир за обављање активности реосигурања у ЕУ у циљу уклањања препрека при обављању послова реосигурања. Директива о посредовању у осигурању успоставља правни оквир за започињање и обављање послова посредовања у осигурању и реосигурању за физичка и правна лица која послују у ЕУ. У области осигурања моторних возила, захтеви који се односе на осигурање од грађанскоправне одговорности у погледу моторних возила усклађени су ради олакшавања слободног кретања робе и људи, а нарочито кроз укидање граничних контрола осигурања моторних возила. Такође, регулисане су активности и надзор институција за струковно пензијско осигурање. Правне тековине из области осигурања такође утврђују правила везана за годишње и консолидоване рачуне осигуравајућих друштава и одређене одредбе о

реорганизацији и ликвидацији осигуравајућих друштава са филијалама у више од једне државе чланице.

У погледу **инфраструктуре финансијског тржишта**, правне тековине имају за циљ да отклоне препреке у зони након трговања, јачајући отпорност инфраструктуре тржишта и подстичући финансијску стабилност. Директиве у овој области стога имају за циљ да смање системске ризике везане за инсолвентност у системима поравнања, да створе и ојачају договоре о обезбеђењу унутар ЕУ као и да ојачају заштиту договора о финансијским обезбеђењима Уредба о инфраструктури европских тржишта (*EMIR*) побољшава финансијску стабилност постављањем правила за обавезни клиринг стандардизованих ванберзанских (*OTC*) деривата преко централних тржишних учесника (*CCP*).

У области **тржишта хартија од вредности и инвестиционих услуга**, Директива за (*MiFID*) о тржиштима финансијских инструмената, као и њене измене и спроведбене мере постављају свеобухватан регулаторни режим који обухвата добијање одобрења, рад и надзор инвестиционих фирми и места трговања. Директива о проспекту, заједно са изменама и спроведбеним мерама јача транспарентност, а самим тим и заштиту инвеститора. Директива о злоупотреби тржишта заједно са изменама и спроведбеним мерама уводи усклађен и свеобухватан административни режим за забрану и кривично гоњење инсајдерског трговања и манипулације на тржишту. Правне *тековине* такође захтевају да државе чланице обезбеде успостављање најмање једне званично признате схеме компензације за инвеститора, којом се нуди компензација до 20.000 EUR. Законодавство о институцијама колективног инвестирања у преносиве хартије од вредности (ИКИПХОВ, које подразумевају највећи број колективних инвестиција малих инвеститора у ЕУ) поставља заједничка основна правила за добијање одобрења, надзор, структуру и активности инвестиционих фондова ради олакшавања прекограничне дистрибуције јединица фондова у оквиру ЕУ, као и за осигуравање адекватне заштите инвеститора. Коначно, правне тековине садрже свеобухватан регулаторни и надзорни оквир за алтернативно инвестирање, ризични капитал и социјалне предузетничке фондове, повећавање транспарентности према инвеститорима и државним органима.

Као последица финансијске кризе, регулаторни оквир ЕУ у сектору финансијских услуга мења се брзо и из темеља. Једна од главних ставки у регулаторној агенди је пројекат "Банкарске уније". Када буде завршен, он ће садржати измењено или ново законодавство: јединствени правилник, јединствени надзорни механизам (*SSM*), европски систем депозита гаранције депозита и европски оквир за решавање проблема у раду банака.

II УСКЛАЂЕНОСТ ДРЖАВЕ И КАПАЦИТЕТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

У овом делу су сажете информације које је доставила Србија, као и дискусије са састанака скрининга. Србија је изјавила да може да прихвати правне тековине из Поглавља 9 – Финансијске услуге, и да не очекује никакве потешкоће у погледу спровођења правних тековина до датума приступања.

а) Банке и финансијски конгломерати

Србија је навела да, иако је њено законодавство у великој мери усклађено са Директивом 2006/48/ЕЗ и Директивом 2006/49/ЕЗ (стандарди Базел II), преношење Директиве 2013/36/ЕУ **CRD IV** ће се спровести у три фазе: 1) анализа јаза је завршена; 2) фаза процене утицаја је у току; и 3) законодавна фаза је требало да буде завршена током 2015. године.

Србија је објаснила да се српско законодавство у погледу започињања и обављања пословања кредитних институција заснива на Закону о банкама, Закону о Народној банци Србије, Закону о платним услугама, Закону о заштити корисника финансијских услуга, Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма, као и на неколико спроведбених одлука. Они регулишу дефиницију банке, услове за оснивање, добијање одобрења и пословање кредитних институција, као и њихов надзор. Српским кредитним институцијама је за оснивање и пословање потребно одобрење од Националне банке Србије (НБС). Фонд за развој и Агенција за осигурање и финансирање извоза су изузети и њих уређују посебни закони. Одредбе о приступима у мерењу капитала преостају да буду пренесене, као и оне о сарадњи између домаћина и земље порекла (консултација, размена информација, решавање сукоба).

У марту 2015. године, Србија је објаснила да на њеној територији послује 30 банака, од којих су 22 у страном власништву. Укупна актива банкарског сектора износила је 24,5 милијарде EUR, а капитал 5 милијарди EUR (нов. 2014). Актива банкарског сектора износила је 91,7% укупне активе финансијског сектора. На крају трећег квартала 2014. године, коефицијент адекватности капитала у сектору износио је 19,4 %, односно био је знатно изнад регулаторног минимума у Србији од 12%. Србија је објаснила да су ненаплативи кредити основни проблем за банкарски систем Србије. Страним банкама је забрањено пословање у Србији преко филијала, али оне могу да оснују подређено друштво (односно правно лице основано и регистровано у складу са српским законодавством) или да оснују своје представништво, коме није дозвољено да обавља банкарске послове. Прекогранично пружање финансијских услуга, на пример путем интернета, није дозвољено. Србија признаје да је њено законодавство делимично усаглашено са правним тековинама.

Србија је навела да су захтеви за **адекватност капитала** за инвестиционе фирме и кредитне институције нешто строжи него у Уредби 2013/575/ЕУ о капиталним захтевима: однос регулаторног минимума адекватности капитала је 12% за кредитне институције, односно више од 8% колико прописују правне тековине. Минимални коефицијент ликвидности износи 100%. Србија прихвата да њен регулаторни оквир није у потпуности усаглашен са директивом CDR IV с обзиром на то да не прописује три коефицијента адекватности капитала, одређена ограничења из најновијих правних тековина још нису пренета, постоје разлике између домаћих регулаторних захтева и Уредбе о капиталним захтевима у вези са капиталним захтевима за секјуритизацију, краткорочни кредитни ризик, као и за изложености према МСП и према комерцијалним непокретностима. Такође, правила Србије о заштитном слоју за очување капитала одступају од правила ЕУ код ограничавања расподеле добити

основних елемената капитала, кад год је коефицијент адекватности капитала испод 14,5%. Износи обавезне резерве за процењене губитке, као регулаторно усклађивање вредности, одузимају се од основног капитала, па тиме нису у складу са правним тековинама. Истовремено, капитал 3. реда је већ искључен из регулаторног капитала и Србија сматра да је то у складу са правним тековинама. Од 2008. године и просечна адекватност капитала и коефицијент ликвидности банака Србије константно су били изнад законски прописаног минимума.

Банке су у обавези да израчунају износе за кредитни ризик на основу пондера ризика према изложеностима Банке могу да користе оба приступа за рачунање кредитног ризика које дозвољава Уредба о минималном капиталу ("CRR"), укључујући Алтернативни стандардизовани приступ (Alternative Standardised Approach). Све српске банке тренутно користе Стандардизовани приступ. Србија је показала да неке мање разлике у односу на CRR у вези са стандардизованим приступом остају, као што су различито пондерисање минималног капитала за МСП, непостојање капиталних захтева за ризике од секјуритизације, одвојена обрада изложености за зајмопримце са проценама краткорочних кредита и непостојање бољег приступа изложеностима осигураним комерцијалним непокретностима. У случају алтернативног коришћења метода интерних модела, капитални захтеви за ризик изложености дужничких хартија од вредности је већи него према CRR-у, док неки други захтеви CRR-а нису задовољени. Банке су у обавези да Народној Банци Србије поднесу план опоравка ради повратка на одговарајућу финансијску позицију у случају значајног погоршања њихових финансијских услова; план се мора ажурирати барем једанпут годишње.

Мишљење Србије је да су остале значајне разлике између домаћих захтева и CRR-а у вези са капиталним захтевима непостојање капиталних захтева за инструменте секјуритизације и за портфолио намењеном трговини корелацијама и непостојање одредби о коришћењу истакнуте вредности под ризиком у прорачуну капиталних захтева .

Србија је објаснила да се изложеност појединачној особи или групи повезаних особа сматра великим ако износи 10% или више од капитала банке. Таква изложеност не сме да премаши 25% капитала банке. CRR дозвољава одступања од овог правила која српско законодавство не предвиђа.

У погледу додатних мера надзора како би се обезбедили одговарајуће управљање и мере против повећаног ризика, српски закони су детаљно прописали одговорности управном и извршном одбору у смислу препознавања, мерења, процене управљања ризиком изложености банке, укључујући и оснивање посебног одељења за управљање ризиком. Надзор спроводи Народна банка Србије. Она је усвојила методологију процене која је, по мишљењу Србије, у складу са одговарајућим смерницама Европске банкарске агенције. Србија је навела да се од банака тражи да стално примењују документовани процес интерне процене адекватности капитала (ICAAP), у складу са природом, обимом и сложености њихових активности.

Када је реч о захтевима у погледу транспарентности и обелодањивања информација, Србија је навела да се од банака захтева да обелодане податке о

њиховом управљању ризиком, капиталом, адекватности капитала, итд, у складу са захтевима из Стуба 3 Базелског споразума II.

Србија је навела да није пренела Директиву 2002/87/EЗ на свеобухватан оквир за допунски надзор **финансијских конгломерата**. У овом тренутку нема таквих конгломерата, али Србија је навела да има намеру да усвоји неопходне законе с тим у вези пре приступања.

У погледу Директиве 2014/49/EУ о **систему осигурања депозита** релевантни српски закони обухватају Закон о осигурању депозита, Закон о Агенцији за осигурање депозита, Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, Закон о изменама Закона о банкама (сви објављени у Службеном гласнику Србије 14/2015), као и посебно секундарно законодавство које уређује национални систем осигурања депозита који покрива депозите депоноване у свим банкама са лиценцом Народне банке Србије. Према мишљењу Србије, њено законодавство је у великој мери у сагласности са правним тековинама. Изузеци су пре свега покривање депозита до 50.000 EUR по депоненту по банци (половина износа који захтевају правне тековине), искључење предузећа са статусом "велика правна лица" из система осигурања, што је тренутно на снази, непостојање прорачуна на основу ризика (у овом тренутку све банке се сматрају једнакима), непостојање везе између осигуране суме и премије на осигурани депозит, као и непостојање периода од највише пет дана за плаћање социјалних депозита. Фондови за осигурање финансирају се *ex ante*; циљни однос фонда је 5% укупно осигураних депозита, који треба да се достигне најкасније до 2025. Србија сматра да ће се потпуна сагласност у овој области достићи до датума приступа.

Област **реорганизације и ликвидације кредитних институција** регулисана је углавном Законом о банкама, на који је последњи пут измењен у фебруару 2015. Србија је навела да је у великој мери усклађена са Директивом о опоравку и реорганизацији банака (BRRD) и Директивом 2001/24 о реорганизацији и ликвидацији кредитних институција. Као што је наведено у BRRD, циљеви у управљању реорганизацијом које обавља Народна банка јесу да се обезбеди континуитет кључних банкарских послова, да се избегну значајни штетни утицаји на стабилност финансијског система, да се заштите јавни фондови, депоненти и инвеститори и да се равноправно расподеле различити интереси заинтересованих страна. Као што је наведено у BRRD, српско законодавство се ослања на неколико кључних елемената: У погледу прве припреме и превенције, Народна банка Србије мора да направи и редовно ажурира планове реорганизације за сваку банку. Мора се отклонити свака препрека реорганизацији банке. Друго, Народна банка Србије може да усвоји ране мере интервенције када се утврди да је дата банка деловала у супротности са законом или је могуће да ће тако деловати, између осталог због брзог погоршавања финансијске ситуације. Реорганизација може да почне када банка банкротира или је извесно да ће банкротирати, када нити једна алтернативна мера (укључујући и отпис и конверзију капитала) ово не може да спречи и када је то од јавног интереса. Током овог процеса, Народна банка може да разреши дужности чланове управног и извршног одбора и да преузме њихова овлашћења, измени или поништи уговоре које је склопила банка, привремено прекине плаћања и извршења других обавеза за одређени период и да постави специјалне управнике на период до једне године, да прода банку, пренесе њене

акције, средства и /или обавезе на банку за посебне намене, раздвоји добра од лоших средстава и отпише дугове банака у процесу банкротирања (расподела губитака на акционаре и повериоце). Ако се процени да током процеса реорганизације да акционари банке повериоци или фондови за осигурање депозита имају веће губитке него у случају банкротства, оштећене стране могу да траже надокнаду. Од скрининга је усвојено још аката секундарног законодавства и технички стандарди; поред тога, мере у вези са успостављањем одвојеног финансијског уговора за фондове реорганизације и за инвестициона друштва тек треба да се укључе у законодавство. Мере о сарадњи држава чланица и трећих држава још увек недостају и оне ће се поменути у меморандуму о разумевању са релевантним властима и у међународним споразумима.

Стечајни поступак/спор спроводи се на иницијативу Народне банке и о њему одлучује надлежни суд, који има један радни дан да донесе своју одлуку. Агенција за осигурање депозита обавља улогу стечајног управника и суду предлаже чланове одбора поверилаца у складу са обимом њихових потраживања. Док се фонд за реорганизацију не створи, расподела губитака на акционаре и повериоце је већ могућа, а коришћење фонда за осигурање депозита је такође доступно под условима из Закона о банкама. Осим тога, Народна банка може да поднесе влади извештај о трошковима реорганизације тражећи од ње финансијску подршку за мере за реорганизацију.

Будући да српски закони не дозвољавају прекограничне банкарске услуге, Србија сматра да није у потпуности применила правне тековине. Усклађивање са мерама Директиве 2001/24 о признавању утицаја стечајног поступка банке мајке на њене филијале, утврђен у ЕУ, предвиђено је за прву половину 2018.

Када је реч о **административном капацитету**, Народна банка Србије, као институција овлашћена да обавља и дели своја регулаторна и надзорна овлашћења у овој области, сагледава одржавање стабилности финансијског система као целину и обавља пруденцијални надзор на микро нивоу кроз инспекцију на лицу места и ван лица места.

Србија је објаснила да се институционална организација Народне банке руководи концептом надзора на основу ризика, правећи разлику између обавеза и одговорности на лицу места и ван лица места, како би она обавила своје функције. Годишњи план теренских инспекција се заснива на величини банке, њеном профилу ризика, мерама које се спроводе против банке и броју и резултатима инспекција на лицу места обављених током претходне године. Банке подnose Централној банци дневни, десетодневни извештај (индикатори ликвидности), месечни и квартални, који се користе у сврху анализе и статистике као и у сврху надзора (инспекције ван лица места) У 2011-ој је у свим банакама барем једном обављена инспекција. У 2012-ој Централна банка је обавила 26 теренских инспекција, од којих је 8 било из области прања новца.

Управа за надзор финансијских институција у оквиру Народне банке има четири одељења, од којих је једно одговорно за надзор банака. Ово одељење тренутно има 102 члана особља, од којих је 36 одговорно за надзор на лицу места и 23 за надзор ван лица места.

У обављању своје надзорне функције Народна банка сарађује са банкарским надзорним органима различитих страних држава, укључујући и Мрежу супервизора Југоисточне Европе. Потписала је неколико меморандума о разумевању са надзорним телима у суседним земљама, као и са неким супервизорима из ЕУ.¹ Сарадња са домаћим институцијама се одвија углавном кроз Меморандуме о разумевању, као што је онај са Агенцијом за осигурање депозита, Комисијом за хартије од вредности, Управом за спречавање прања новца, Пореском управом, Комисијом за заштиту конкуренције, Удружењем банака Србије и Београдском берзом.

б) Осигурање и струковне пензије

Како наводи Србија, основни правни акт њеног законодавства о осигурању је Закон о осигурању. Поред тога, има других закона који уређују посебне области, попут Закона о обавезном осигурању у саобраћају и Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање. Србија је навела да је Закон о осигурању скоро у потпуности у складу са концептом Солвентност I који треба да почне да се примењује до краја 2015, док је усаглашавање са концептом **Солвентност II** (Директива 2009/138/ЕЗ, измењена Директивом 2014/51/ЕУ) још увек у раним стадијумима, нарочито када је реч о Стубу 1 (квантитативни захтеви) и о Стубу 3 (захтеви у погледу извештавања) и треба да се финализује до краја 2018. године.

Србија је објаснила да је највећи део штедње у животном осигурању у еврима, док је највећи део неживотног осигурања у динарима. Највећи део инвестиција је у владиним хартијама од вредности, и у еврима и у динарима. Укупно тржиште је процењено на 1,4 милијарде EUR.

Према мишљењу Србије, Закон о осигурању се примењује на сва друштва за осигурање, али не на Агенцију за осигурање и финансирање извоза и на Националну корпорацију за осигурање стамбених кредита. Друштва за осигурање су у обавези да успоставе функционалан и ефикасан систем управљања, примењујући принцип пропорционалности. Друштвима је забрањено да се баве животним и неживотним осигурањима истовремено. Истовремено коришћење услуга истог друштва за екстерну ревизију и консултантске послове је такође забрањено. Према наводима Србије, захтеви у погледу адекватности капитала су у складу са концептом Солвентност I. Друштва за осигурање морају редовно да дају информације надзорном органу. Ово се посебно односи на капиталне захтеве, маргину солвентности и техничке резерве. У случају да осигуравац више не задовољава критеријуме солвентности, мора Народној банци поднети план о томе како да солвентност поврати. У случају да друштво за осигурање наиђе на потешкоће, Народна банка има свеобухватна надзорна овлашћења, укључујући забрану закључивања нових уговора, поништавање старих и одлагање одређених плаћања или одузимање овлашћења за рад.

¹ Словенија, Мађарска, Грчка, Бугарска, Кипар, Румунија и Француска. У октобру 2015. НБС је потписала меморандум о сарадњи између Европске банкарске агенције других регулаторних тела држава Југоисточне Европе.

Страна друштва за осигурање са седиштем у некој од држава чланица ЕУ или у некој трећој земљи не могу да оснују филијалу у Србији или да пруже услуге у Србији без пословног настањивања у њој. Њихова слобода пружања услуга се предвиђа најкасније за датум приступања.

Најнижа маргина солвентности се мења у складу са врстом услуге која се пружа. Стицања преко одређене границе захтевају да се о томе обавести Народна банка. Закон о осигурању садржи исцрпну листу околности услед којих Народна банка може да одбије издавање овлашћења.

Групе друштва за осигурање подлежу **додатном надзору** (Директива 98/78/ЕЗ) и треба супервизору да поднесу консолидовани финансијски извештај и друге податке. Народна банка такође учествује у надзорним одборима. Надзор група још увек није у складу са концептом Солвентност II.

Србија је навела да у великој мери примењује Директиву 2005/68/ЕЗ о **реосигурању** кроз Закон о осигурању и тренутно постоје четири домаћа друштва за реосигурање у Србији.

Србија је навела да је посредовање у осигурању путем брокера и рада агенција врло важан канал дистрибуције у Србији и да је ова област у великој мери усаглашена са Директивом 2002/92/ЕЗ о **посредовању у осигурању** кроз Закон о осигурању и повезаним подзаконским актима. Изузетак је област осигурања у моторном саобраћају, која тренутно омогућава такође другим посредницима, тј. институцијама овлашћеним за проверу моторних возила, да продају полисе осигурања за моторна возила за штету коју претрпе трећа лица. Поред тога, износ осигурања од професионалне одговорности за посреднике, као и додатни захтеви за инвестиционе производе који се заснивају на осигурању остају да буду усклађени.

Према тврдњама Србије, Директива 2009/103/ЕЗ о **осигурању моторних возила** се скоро у потпуности примењује у Србији кроз Закон о обавезном осигурању у саобраћају и с њим повезаним законима. Осигурање је обавезно у покрива штету (повреду и штету на имовини) насталу на територији Србије. Србија је 2011. потписала Мултилатерални споразум о гаранцијама. Предвиђено је усаглашавање са мерама ЕУ о важности осигурања и једнократно уплаћеној премији (нпр. правила која регулишу територијалну важење полисе осигурања трећег лица). Надзор спроводе Народна банка, Министарство унутрашњих послова и Саобраћајна полиција. Јавне функције у складу са овим законом обавља Удружење осигуравача Србије, које надзире Министарство финансија. Најмање осигуране суме су милион EUR у динарској противвредности за повреду, по несрећном случају, и 200.000 EUR за штету нанесену имовини, по несрећном случају. Укидање административних ограничења за прорачуне у осигурању се предвиђа за период од приступања ЕУ. Треба да се оснује Гарантни фонд за финансијску заштиту путника у јавном превозу и стране која тужи треће лице. Овај фонд покрива штету у случајевима у којима није било уговорено било какво обавезно осигурање, осигуравач није солвентан или је повреду изазвало непознато моторно возило, ваздухоплов или пловило. Законодавство у овој области није усклађено са правним тековинама када је реч о осигураним сумама – износи се морају постепено повећати и бити у

потпуности усклађени до приступања ЕУ. Закон предвиђа правила за једнократно уплаћене премије, која ће се примењивати од датума приступања. Када су у питању **струковне пензије**, Република Србија је навела да је делимично усклађена са Директивом 2003/41/ЕЗ о активностима и надзору институција за струковне пензије У Републици Србији, ово подручје је регулисано Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима и његовим подзаконским актима, док спровођење надгледа Народна банка. Тренутно постоји шест (дефинисана база доприноса) добровољних пензијских фондова који обављају своју делатност у Републици Србији. Они немају статус правног субјекта, у власништву су чланова фонда сразмерно њиховом уделу у средствима фонда и њима управљају четири друштва за управљање добровољним пензијским фондовима. Друштва за управљање добровољним пензијским фондовима морају бити затворена акционарска друштва и могу бити основана од стране домаћих или страних, физичких или правних лица. Њихову дозволу за обављање делатности издаје Народна банка. Само физичка лица, домаћа или страна, могу бити чланови фонда, било директно или путем пензијског система. Постоје правила којима се ограничава инвестициона политика фондова како би се обезбедила сигурност пословања, диверсификација и ликвидност: средства могу бити уложена у државне дужничке хартије од вредности, корпоративне дужничке хартије од вредности (до 50%), акције (до 40%), новчане депозите (до 35%), некретнине (до 5%), итд. Укупно улагање средстава фонда у иностранству не може бити веће од 10% средстава фонда. Народна банка надгледа спровођење закона кроз надзор извештаја и инспекције на лицу места. Лиценца друштва за управљање добровољним пензијским фондовима може бити укинута у случајевима повреде закона. Република Србија је изјавила да техничке резерве нису усклађене са правним тековинама ЕУ, као и да није постигнуто усклађивање у области прекограничних активности. Република Србија је навела да ће остварити потпуну усклађеност са правним тековинама ЕУ до датума приступања Европској унији.

Република Србија наводи да је од 2014. године њено законодавство у великој мери усклађено са Директивом 91/674 /ЕЕЗ о **годишњим и консолидованим финансијским извештајима осигуравајућих друштава**. Ова област је уређена Законом о рачуноводству као и посебним подзаконским актима, и регулише садржај биланса стања, биланса успеха, техничке резерве, дефиниције и јавно објављивање финансијских извештаја. Спроведбене прописе у погледу напомена уз финансијске извештаје треба ажурирати у новом оквиру у току 2016. године.

Према наводима Србије, Директива 2001/17/ЕЗ о **реорганизацији и ликвидацији осигуравајућих друштава** је у великој мери спроведена кроз Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање. Народна банка може усвојити мере реорганизације попут преноса портфолија, забране склапања нових уговора и појединих плаћања и привремених ограничења располагања имовином. Народна банка иницира поступак ликвидације одузимањем лиценце. Агенција за осигурање депозита делује као стечајни или ликвидациони управник друштва за осигурање. Исплате на основу ранга, права и обавеза учесника укључених у поступак ликвидације су дефинисане законом. Привредни суд је надлежни орган за реорганизацију и ликвидацију

осигуравајућих друштава. Правила ликвидације која се односе на односе са ЕУ, информације пружене надлежним органима других земаља чланица ЕУ и филијалама трећих земаља тек треба одредити у измењеном закону до 2018. године.

Што се тиче **административних капацитета**, Република Србија је навела да је надлежни орган у овој области Народна банка Србије. Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања Народне банке (део Одељења за надзор над финансијским институцијама Народне банке Србије) има 55 службеника. Сектор делује независно, али не поседује правни субјективитет. Сектор обавља инспекцију на лицу места и ван лица места, добија све неопходне информације од надзорних институција и предузима превентивне и корективне мере, а такође изриче и новчане казне. Сектор може наметнути санкције попут одузимања лиценци, прослеђује случајеве који се тичу привредних престапа правосудним органима и може поставити посебну управу на чело предузећа у сектору осигурања. Народна банка је закључила билатералне споразуме о сарадњи са регулаторним органима у Словенији, Белгији, Мађарској, Републици Македонији, Аустрији и са Мрежом супервизора југоисточне Европе. Народна банка је члан Међународног удружења супервизора осигурања и Међународне организације пензијских супервизора, и од 2011. године учествује у Мрежи супервизора југоисточне Европе (*CESEE*).

в) Инфраструктура финансијског тржишта

Што се тиче **коначности поравњања**, Република Србија је навела да је њен правни оквир, након усвајања сопственог Закона о платним услугама у децембру 2014-те године, у потпуности усклађен са Директивом 98/26/ЕЗ о коначности поравњања у платним системима и системима за поравнање хартија од вредности. Кључне дефиниције институција и учесника у платним системима, као и правила о нетирању и платним налозима и стечајним поступцима, су усклађене, али ће се неки елементи примењивати само након приступања Републике Србије Европској унији. Усклађивање је предвиђено и у области система за салдирање хартија од вредности.

Према наводима Републике Србије, усклађивање са Директивом 2002/47/ЕЗ о **финансијским средствима обезбеђења**, по питању повезаних система и кредитних потраживања, је непотпуно. Закон о облигационим односима, Закон о тржишту капитала, Закон о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар и Закон о стечају садрже одредбе које су релевантне за пружање и спровођење финансијских средстава обезбеђења, али према наводима Републике Србије сви наведени закони захтевају ажурирање по питању финансијских средстава обезбеђења а у циљу усклађивања са правним тековинама ЕУ. Република Србија наводи да је потпуна усклађеност планирана за 2016. годину.

Према наводима Републике Србије, њен Закон о тржишту капитала је усвојен 2011-те године, те стога није усклађен са Уредбом о инфраструктури европског тржишта ("ЕМИР", 648/2012/ЕЗ) по питању ОТЦ деривата, централних тржишних учесника и депоима података о трговању. Међутим, Србија је такође навела да се главни међународни принципи који су договорени са Банком за међународне обрачуне поштују, и да се очекује постизање потпуне

хармонизације у року од најкасније шест месеци пре приступања Европској унији.

г) Тржишта хартија од вредности и инвестиционе услуге

Законодавство Републике Србије у области **тржишта хартија од вредности** је одређено Законом о тржишту капитала и подзаконским актима донетим од стране Комисије за хартије од вредности, која надзире спровођење закона. Овај закон дефинише и уређује, између осталог, финансијске инструменте, преносиве хартије од вредности, инвестиционе компаније, инвестиције и додатне услуге, регулисано тржиште, мултилатералне трговачке платформе и трговину "преко шалтера", обим посла и одговорности за надзор тржишта и надлежне органе. Република Србија наводи да је закон усклађен у великој мери са Директивом 2004/39/ЕЗ о тржиштима финансијских инструмената ("**МиФИД I**"). Било какво посредовање - од стране брокерско-дилерског друштва или банке - захтева лиценцу коју издаје Комисија за хартије од вредности. Само акционарско друштво које је основано у Републици Србији има дозволу да послује на регулисаном тржишту. Тренутно је Београдска берза једини такав овлашћени оператер у Србији. Изузетке везане за усклађивање представљају статус систематичних интернализатора, везани заступници, матичне/државе чланице домаћина, као и могућност за пословање страних инвестиционих фирми преко филијала и њихов ефективан приступ домаћем регулисаном тржишту. Република Србија наводи да усклађивање са МиФИД II (2014/65/ЕУ) није постигнуто и да ће зависити од развоја њених тржишта капитала.

Према наводима Републике Србије, њено законодавство је у великој мери усклађено са Директивом 2003/71/ЕЗ ("Директива о проспекту"). Релевантно српско законодавство се састоји од Закона о тржишту капитала, као и одређених правилника. Међутим, закон још увек није усклађен у вези са прекограничним активностима и страним питањима. Усклађивање је неопходно како би чак и покушај да се делује незаконито био кажњив. Српско законодавство још увек није усклађено са Директивом 2010/73/ЕЗ (Прспект II). Република Србија није навела тачан датум усклађивања.

Директива 2003/6/ЕЗ о инсајдерском трговању и тржишним манипулацијама („Злоупотреба тржишта”) се у великој мери спроводи у српском националном законодавству кроз Закон о тржишту капитала и његова подзаконска акта. Комисија за хартије од вредности доноси подзаконске акте и надзире спровођење закона. Република Србија је објаснила да није постигла усклађеност са Директивом 2014/57/ЕУ о кривичним санкцијама за злоупотребу тржишта услед откупних програма и стабилизације финансијских инструмената. Усклађивање се очекује најкасније у року од шест месеци пре приступања Републике Србије Европској унији. Република Србија још увек није започела усклађивање са Уредбом о злоупотреби тржишта (MAR) 596/2014.

Према наводима Републике Србије, њено законодавство је делимично усклађено са Директивом 97/9/ЕЗ о **системима обештећења инвеститора**. Национално законодавство у овој области се састоји од Закона о хартијама од вредности и спроведбених правила које доноси Централна депозитарна агенција. Постизање потпуне усклађености се очекује усвајањем предстојећег Закона о тржишту капитала.

Српско законодавство је делимично усклађено са Директивом 2009/65/ЕЗ (са изменама и допунама у 2014. години) о координацији закона и других прописа које се односе на **ИКИПХОВ**. Српско законодавство по питању ИКИПХОВ-а је регулисано Законом о инвестиционим фондовима. Овим законом уређују се дефиниције и услови за оснивање, рад и инвестиционе политике, информациону политику и друга питања од значаја за пословање фонда. Тренутно постоје четири друштва за управљање добровољним пензијским фондовима и 13 инвестиционих фондова чија је укупна вредност мања од 100 милиона EUR.

Република Србија је навела да иако постоји висок степен усклађености закона са правним тековинама ЕУ у неким областима попут термина и дефиниција, информација за инвеститоре и адекватности капитала, усклађивање није постигнуто по питању обима и дефиниција. Такође, политика личних доходака за друштва за управљање није регулисана, док су прекогранична спајања забрањена. Не постоје ограничења по питању улагања у државне хартије од вредности или у оквиру исте групе. Правила за улагање у структуре главних и допунских ИКИПХОВ такође нису усклађена. Коначно, Република Србија је навела да није постигла усклађеност са Директивом 2011/61/ЕЗ о Менаџерима алтернативних инвестиционих фондова (*AIFMD*)

Што се тиче **административних капацитета**, надзор тржишта хартија од вредности и инвестиционих услуга у Републици Србији врши Комисија за хартије од вредности. Комисија има статус правног лица, уређен Законом о тржишту капитала. Њена надзорна независност се огледа у погледу њене финансијске и личне независности. Међутим, пре јавног објављивања прописа из своје надлежности, она мора да добије сагласност од Министарства финансија. Комисију чини пет чланова које именује Народна скупштина Републике Србије на период од 5 година, обновљивог мандата, док иста може бити разрешена само од стране Народне Скупштине Републике Србије на основу разлога утврђених законом. Чланство у комисији је *ad personam*.

Надзор над учесницима на тржишту одвија се кроз директне контроле (дневних, периодичних и годишњих извештаја, као и путем *ad hoc* захтева) и индиректне контроле (кроз статистичку анализу). Она је овлашћена да одбаци ревизорски извештај и затражи нове ревизије; она такође утврђује и објављује списак правних лица којима је дозвољено да врше ревизију сектора у оквиру њене надлежности. Комисија за хартије од вредности је овлашћени потписник ИОСЦО Мултилатералног меморандума о разумевању и закључила је 12 других меморандума о разумевању са надзорним органима за тржиште хартија од вредности.

III ПРОЦЕНА СТЕПЕНА УСКЛАЂЕНОСТИ И КАПАЦИТЕТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

Опште узев, Србија је већ достигла задовољавајући степен усклађености и делимично примењује правне тековине у областима које су обухваћене овим поглављем. Ипак, у циљу што боље припреме у вези преузимања обавеза које проистичу из чланства, Србија би требало да настави са напорима кроз даље амбициозне реформе законодавства како би у области финансијских услуга инкорпорирала значајан део правних тековина ЕУ. У том смислу, са

припремама треба наставити како би се обезбедило усклађивање и пуна примена до тренутка приступања.

Даље усаглашавање са правним тековинама и њихова тачна примена очекују се на редовном нивоу, посебно ако се узме у обзир развојна природа правних тековина у области финансијских услуга.

Укупан **административни капацитет** Републике Србије у свим областима финансијских услуга је тренутно на задовољавајућем нивоу. Ипак, тај капацитет треба ојачати у погледу увећане одговорности и будућих обавеза сваког од надзорника које проистичу из примене правних тековина у овом поглављу. Поред могуће потребе за повећањем броја запослених, ове институције треба да учине додатне напоре како би надоградиле постојеће професионалне капацитете својих запослених и у континуитету увећавали њихову техничку стручност специјализованим обукама. Исти принцип важи и за надзорне праксе и ИТ системе који се користе за ефикасну и поуздану примену у надзору, а које би требало унапредити како би били у складу са новим правним тековинама.

Коначно, потребно је предузети кораке у погледу учешћа Србије као посматрача у раду **три европска надзорна органа** - ЕБА, ЕСМА и ЕИОПА - како се буде приближавало време приступања.

а) Банке и финансијски конгломерати

Србија је остварила задовољавајући ниво усклађености са правним тековинама у овој области. Ипак, за напредак у даљем процесу усклађивања са скорашњим променама законодавства, посебно оним које су преузете из стандарда Базел III, у наредним годинама, биће потребан већи напредак.

Србија је у већем делу преузела Директиву 2006/48/ЕЗ о правилима која се односе на **оснивање кредитних институција**. У сваком случају, Србија би требало да усвоји законе који омогућују банкама Европске Уније да пружају услуге преко својих филијала.

Регулатива Републике Србије о **адекватности капитала** инвестиционих компанија и кредитних институција је у складу са правилима Базел II. Република Србија би требало да почне са усклађивањем новог пакета капиталних захтева који је заснован на Уредби (ЕУ) 575/2013 и Директиви 2013/36/ЕУ у преузимању Базела III. Ово се односи и на основне капиталне захтеве Републике Србије који су донекле строжи него у ЕУ те тиме и нису у потпуности у складу са правним тековинама Европске уније.

Република Србија треба да изврши усклађивање са Директивом 2002/87/ЕЗ о свеобухватном оквиру који се односи на допунски надзор **финансијских конгломерата**

Република Србија је у највећем делу извршила усклађивање са захтевима правних тековина ЕУ које се односе на ниво покривености **система осигурања депозита**. Потребно је предузети кораке како би се преузела Директива 2009/14/ЕЗ којом се врши измена Директиве 94/19/ЕЗ, а која дефинише

гаранцију грађанству за улоге од 100,000 EUR уместо садашње за улоге од 50,000 EUR а која би требало да почне са применом најкасније пре приступања.

Законодавство ЕУ о **реорганизацији и ликвидацији** је делимично преузето. Република Србија би требало да обухвати и инвестиционе компаније својим законодавством и договори поступак сарадње са Државама Чланицама и трећим државама, укључујући и обезбеђивање универзалности у поступку ликвидације и реорганизације филијала кредитних институција са осталим државама ЕУ, обостраним признавањем мера и поступака као и сарадњу власти.

Што се тиче **административног капацитета**, Народна банка Србије је добро опремљена за извршење актуелних регулаторних и надзорних задатака. У сваком случају, што се тиче повећања степена одговорности и будућих обавеза које проистичу из примене правних норми ЕУ које се мењају, Народна банка треба да настави са напорима у очувању и увећању квалитета своје техничке експертизе, система надзора и праксе, као и ИТ система како би се обезбедила поуздана контрола која је у складу са Основним базелским принципима ефикасне банкарске контроле. Неопходна је стална посвећеност успостављању одговарајућих алата надзора (нпр. прикупљање података из контролних институција, верификација података и стручна процена, сталне контроле на терену, процес провере институција, итд.) као и блиска сарадња Народне банке са регулаторним органима чланица ЕУ и региона.

б) Осигурање и струковне пензије

Република Србија је генерално остварила добар степен усклађености у сектору осигурања и делимично примењује правне тековине у овој области. Законодавство Републике Србије је у највећој мери у складу са режимом Солвентности I а које се односи на **животно осигурање**. Неопходно је почети са радом на пуној усклађености са режимом Солвентности II.

Република Србија још увек није усклађена са Директивом 98/78/ЕЗ о **додатном надзору осигуравајућих група**.

Након преузимања највећег дела Директиве 2005/68/ЕЗ, Република Србија је достигла добар ниво усклађености са захтевима правних тековина за **реосигурање**. И поред тога, Република Србија треба да се усклади са Директивом 64/225/ЕЕЗ о аболитији рестрикција слободе настањивања и слободе пружања услуга реосигурања и ретроцесије; такође ће бити потребно да се изврши усклађивање са Директивом 2008/37/ЕЗ о реосигурању, у смислу примене овлашћења усмерених на Комисију.

Република Србија је остварила добар степен усклађености са захтевима правних тековина за **посредовање у осигурању** у највећем делу преузимањем Директиве 2009/92/ЕЗ. Ипак, сада је потребно извршити усклађивање са новом Директивом за дистрибуцију осигурања (ИДД, 2016/97/ЕУ), која је ступила на снагу 23. фебруара 2016. Законодавни аспекти који се односе на медијацију у области осигурања моторних возила као и степена професионалне покривености за пословање осигурања и додатни захтеви за инвестиционе производе на бази осигурања, такође ће морати да буду усвојени.

Након преузимања највећег дела Директиве 2009/103/ЕУ, Република Србија је остварила добар степен усклађености са захтевима правних тековина које се односе на **осигурање моторних возила**. Две разлике - минимални осигурани износ и правило појединачне премије - мораће временом да се приближе.

Законодавство Републике Србије је делимично усаглашено са захтевима правних тековина за **струковне пензије** и надзор институција за обезбеђење струковних пензија. Биће неопходно начинити кораке ка потпуној усклађености, са фокусом на прекограничне активности. Техничке одредбе треба применити без обзира на активности Републике Србије на дефинисању система пензијских доприноса.

Законодавство Републике Србије је у највећој мери усклађено са захтевима правних тековина које се односе на **годишње извештаје и консолидоване извештаје осигуравајућих друштава**. Биће потребно унапредити примену законодавства посебно када се ради о евиденцији о извештајима .

Република Србија у највећој мери примењује Директиву 2001/17/ЕЗ о **реорганизацији и ликвидацији осигуравајућих друштава**. И поред тога, законодавство треба да буде усвојено како би се ускладила правила ликвидације која се односе на Заједницу, информације компетентним органима осталих држава чланица и филијалама трећих држава.

Што се тиче **административног капацитета**, Сектор за надзор над обављањем делатности осигурања Народне банке Србије треба да очува добре кадровске ресурсе и предузме одговарајуће мере у обезбеђивању адекватне обуке својим запосленима у погледу кретања на тржишту и примене захтева из режима Солвентност II. Свеобухватне инспекције на лицу места и ван лица места осигурања морају се редовно обављати.

в) Инфраструктура финансијског тржишта

У области инфраструктуре финансијског тржишта Република Србија је у разумној мери усклађена са правним тековинама ЕУ.

Република Србија је у највећој мери усклађена са правним тековинама које се односе на **коначност поравнања** у плаћању и системима обезбеђења хартија од вредности. Законодавство ће морати да се усредреди на успостављање услова и типа надзорне улоге Народне банке као и на усвајање правила ЕУ која се односе на системе поравнања хартија од вредности.

Република Србија је тек делимично усклађена са правним тековинама које се односе договоре о **финансијским средствима обезбеђења** . Измене Закона о тржишту капитала, Залози на покретну имовину и Банкрот тек треба да буду усвојене.

Биће потребно да Република Србија отпочне са преузимањем захтева из Уредбе (ЕУ) број 648/2012 (**EMIR**) И поред чињенице да алн тржишни учесници (**ССР**) и трговински репозиторијуми не морају бити директно релевантни због недостатка одговарајуће инфраструктуре у Србији, захтеви ЕУ се морају примењивати код евентуалних корисника деривата

г) Тржишта хартија од вредности и инвестиционе услуге

Република Србија је остварила задовољавајући степен усклађености у области тржишта хартија од вредности и инвестиционих услуга и делимично примењује правне тековине у овој области.

Законодавство Републике Србије је у великом делу усклађено са Директивом 2004/39/ЕЗ о тржиштима у **финансијских инструмената (MiFID I)** али треба да предузме кораке ка потпуном усклађивању преузимањем одговарајућих спроведбених Директива уредбе . Поред тога, Република Србија треба да ухвати корак са изменама зајонских аката у складу са правним тековинама ЕУ након усвајања Директиве 2014/65/ЕУ (*MiFID II*)

Република Србија је у највећем делу усклађена са Директивом 2003/71/ЕЗ опроспектима. Потпуна усклађеност би најпре требало да обухвати прекограничне активности и инострана питања као и инкриминацију свих покушаја незаконитих дела. Директива 2010/73/ЕЗ о основним правним актима (Проспектус II) треба да буде транспонована.

Иако је Република Србија остварила добар степен усклађености са Директивом 2003/6/ЕЗ о **злоупотреби тржишта**, потребно је да настави са припремом до пуне усклађености преузимањем Директиве 2014/57/ЕУ о откупним програмима и стабилизацији финансијских инструмената и да почне са усклађивањем са уредбом 596/2014 о злоупотреби тржишта (*MAR*)

Република Србија је делимично усклађена са Директивом 97/9/ЕЗ о **системима надокнаду обештећења инвеститорима** и треба да настави са припремама до комплетне усклађености са новијим изменама постојеће ЕУ регулативе.

Република Србија је делимично усклађена за захтевима правних тековина за **ИКИПХОВ**. Република Србија би требало да одобри прекогранична спајања. Такође ће бити неопходно и усклађивање са Директивом 2011/61/ЕЗ о **Менаџерима алтернативних инвестиционих фондова** и испуњење захтева Уредбе 345/2013 као и 346/2013 о **Европским фондовима за ризични капитал и Европских фондова за социјално предузетништво**. Пошто таква средства тренутно не постоје у земљи, Република Србија би требало да се припреми за своје обавезе уколико постане држава чланица домаћин за било који од наведених фондова.

Што се тиче **административних капацитета** Комисија за хартије од вредности је добро опремљена за извршење актуелних регулаторних и функција надзора. Ипак, укупни административни и институционални капацитет би требало додатно ојачати и тако припремити за проширење обавеза које са собом носе нове правне тековине.

IV ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

С обзиром на претходно наведено, а нарочито с обзиром на резултате представљене у делу број III, сматра се да је Република Србија довољно припремљена у овој фази отварања поглавља о приступним преговорима. Из

тог разлога, Комисија препоручује отварање приступних преговора са Републиком Србијом за Поглавље 9 – Финансијске услуге.